

Jevrejski glas

broj 79.

Sarajevo, juni 2018.

sivan-tamuz 5778.

Porodici Prohić priznanje „Pravednici“: SAČUVALI JEVREJSKU DJEVOJČICU OD HOLOKAUSTA

Velike ljudske priče ispisane teškim sudbinama dešavaju se svakodnevno i svuda oko nas. One vežu ljude za vijek vijekova, rastavljene sastavljaju, brišu razlike, spajaju srca. Srca što još uvijek kucaju, kucaju za ona koja to više ne mogu. Duše se spajaju bez obzira na daljinu, ponekad se i ne poznaju.

Izlazi četiri puta godišnje
Published four times a year

Broj 79.
juni, 2018.

Jevrejski glas
(Izdavač: Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine)

Jewish voice
(Publisher: Jewish Community of Bosnia and Herzegovina)

REDAKCIJA
Izdavač/Publisher
Jevrejska zajednica Bosne i Hercegovine

Glavni urednik
Editor-in Chief:
Jakob Finci

Odgovorni urednik:
Pavle Kaunitz

Tehnički urednik:
Srđan Ninković

Lektor, korektor:
mr sc. Elma Softić Kaunitz

Boris Kožemjakin,
Nataša Gaon Grujić,
Ernest Grin,
mr David Kamhi

Stalni dopisnici:
Aron Albahari – Srbija,
Jelica Rašeta Aiello – Italija,
Aleksandra Stevandić – Banja Luka,
Lea Maestro – Španija,
Jahiel Kamhi – Kanada,
Maja Susha – Makedonija

Fotografije:
Nadža Finci,
Tomo Radovanović,
Jakica Levi

Štamparija:
Štamparija Fojnica D.D.

Adresa uredništva
Editorial Staff Address:
Jevrejska opština Sarajevo
za "Jevrejski glas"
Hamdije Kreševljakovića 59
71000 Sarajevo
tel. +387 33 229-666
+387 33 229-667

Rješenjem Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Vlade Federacije Bosne i Hercegovine "Jevrejski glas" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 279, dana 22.4.1993. godine

E-mail:
jevrejski@glas@gmail.com

ISSN 1512-6439

2 /Jevrejski glas/

IZLOŽBA O KALMI BARUHU
David Kamhi

10.str

HODOČAŠĆE NA GROM RAV MOŠE DANONA
Boris Kožemjakin

12.str

SARAJEVSKI STEĆCI - ZABORAVLJENA BAŠTINA
Zoran Ungar

15.str

PREDSJEDNIČKA DELEGACIJA EUIS-A NA GLOBALNOM FORUMU
Hannah Kaunitz

16.str

IZRAEL PO ČETVRTI PUT POBJEDNIK EVROVIJE
Aron Albahari

21.str

Separat: IZVJEŠTAJ O RADU JEVREJSKE OPŠTINE U SARAJEVU za period maj 2016. - maj 2018. godine

10.-11. SEPTEMBAR – 01.-02. TIŠRI
ROŠ HAŠANA

19. SEPTEMBAR – 10. TIŠRI
JOM KIPUR

12. SEPTEMBAR - 3. TIŠRI
GEDALJIN POST

24.-25. SEPTEMBAR – 15. -16. TIŠRI
SUKOT

Jevrejski lideri zabrinuti su nakon antisemitskih grafita pronađenih u Sarajevu.

Simbol svastika, 'Juden', oslikani sprejem u dva grada na zgradama gde žive Jevreji; Gradonačelnik Sarajeva osuđuje vandalizam.

PRENESENO SA **JTA**

Antisemitski grafiti oslikani su sprejem na zgradama u dva grada u Bosni gde žive članovi Jevrejske zajednice.

Jevrejski lideri u Bosni izrazili su zabrinutost povodom incidenata u Sarajevu i Tuzli, koji su otkriveni u četvrtak več, prema navodima lokalnih izveštaja. Grafiti su uključivali simbol svastike i reč "Juden," prenosi portal Inside Sarajevo vesti.

"Primili smo ove vesti da žaljenjem i ogorčenošću, svesni da ovi incidenti neće ugroziti dobrosusedske odnose koje su bosanski Jevreji izgradili sa svojim sugrađanima iz drugih etničkih i religijskih grupa. Apelujemo na nadležne vlasti da identifikuju i kazne počinioce", navedeno je u izjavi Jevrejske zajednice u petak.

"Gradonačelnik Sarajeva Abdulah Skaka je u izjavi osudio incidente: Građani Sarajeva su cenili kulturni diverzitet decenijama. Poštovanje prema različitim veroispovestima je sačuvalo Sarajevo u najtežim vremenima. Ubeđen sam da

većina građana Sarajeva nikada neće biti saglasna sa takvim delima, bez obzira na njihovu etničku ili religijsku pripadnost. Pozivam vlasti da identifikuju počinioce. Da ih sankcionišu i da informišu javnost o tome", izjavio je Skaka.

CITATI SA SOCIJALNE MREŽE TWITTER:

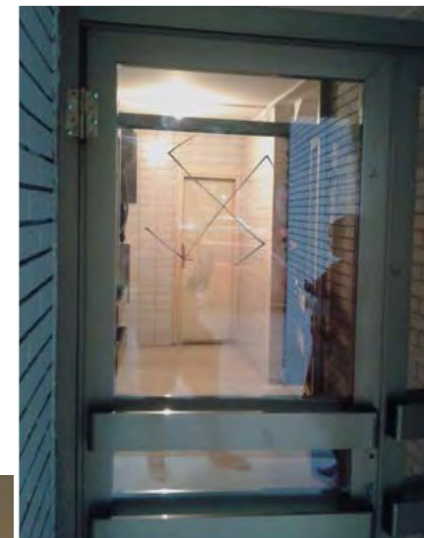
@BalkanInsight

Jevrejski lideri u Bosni zabrinuti su nakon antisemitski grafita oslikanih na zidovima zgrada gde žive članovi zajednice u Sarajevu i severo-istočnom gradu Tuzli.

Antisemitski grafiti uznemirili su bosanske Jevreje
Antisemitski grafiti oslikani na zidovima glavnog grada Bosne i u severo-istočnom gradu Tuzli zabrinuli su članove male Jevrejske zajednice ove zemlje.

balkaninsight.com

"Sarajlije neguju bogatstvo raznolikosti kultura decenijama, njihovo međureligijsko poštovanje je očuvano u Sarajevu čak i u najtežim vremenima i mi smo ubeđeni da ovakvi postupci neće biti dobrodošli ovom gradu", navelo je Veće grada Sarajeva.

"Bosna i Hercegovina je istorijski jedna od najbezbednijih i gostoprivijih zemalja za Jevreje, generalno slobodna od anti-Semitizma i bogata bliskim vezama među građanima svih veroispovesti i porekla", izjavio je Direktor i izvršni zamenik Predsednika Svetskog Jevrejskog Kongresa Robert Singer. "Tokom moje posete prošle godine i sastanka sa predsednikom Vlade Fadilom Novalićem koji je inicirao predsednik Jevrejske zajednice u Bosni i Hercegovini, Ambasador Jakob Finci, bio sam zatečen toplinom koji sam iskusio od strane zajednice u većinski muslimanskoj zemlji, i zahvalan sam na posvećenosti Vlade da očuva jevrejsko nasleđe, uključujući stotinama godina staru Sarajevsku Haggadu."

Sa engleskog prevela
NAĐA GREKU

/Jevrejski glas/ 3

Porodici Prohić priznanje „Pravednici“: SAČUVALI JEVREJSKU DJEVOJČICU OD HOLOKAUSTA

Velike ljudske priče ispisane teškim sudbinama dešavaju se svakodnevno i svuda oko nas. One vežu ljude za vijekove vijekova, rastavljene sastavljaju, brišu razlike, spajaju srca. Srca što još uvijek kucaju, kucaju za ona koja to više ne mogu. Duše se spajaju bez obzira na daljinu, ponekad se i ne poznaju.

Piše: **Azra ISLAMAGIĆ MULAHMETOVIĆ**

Jedna od teških sudbina iz koje, bez obzira na sve, isplivava veličina dobrog djela u najtežim prilikama u Gračanici tokom Drugog svjetskog rata, jeste sudbina jednogodišnje djevojčice Nade Kolman. Doktor Avdo Prohić, njegov brat Sabrija, njihova majka Esme-hanuma i Sabrijina supruga Safeta učinili su sve da, pod nevjerovatnim okolnostima spase život Nade Kolman, djevojčice iz jevrejske porodice Viktora i Helene Kolmana kojima je rat životom presudio.

Srca Avde, Sabrije, Esme-hanume i Safete ne kucaju, ali kucaju srca njihovih potomaka koji nisu odustali od potrage za Nadom ni šezdeset godina kasnije. Okupljeni u dobru, Prohići, Nada Kolman, koja sada nosi ime Aviva Fox i njen posvojeni

brat Egon, imali su mnogo toga za reći jedni drugima prilikom nedavno održane posthumne dodjele odlikovanja „Pravednici među narodima“ u Sarajevu.

Najviše izraelsko državno priznanje, koje se dodjeljuje pripadnicima drugih naroda koji su spašavali Jevreje tokom holokausta riskirajući vlastite živote, dodijeljeno je posthumno 29. maja Avdi Prohiću, Esmi Prohić, Sabriji Prohiću i Safeti Prohić, a preuzeo ga je Rejhan Prohić, amidžić Avde Prohića i čovjek koji je dvanaest godina istraživao i zapisao sudbinu Nade Kolman.

Na nesretnu djevojčicu u svojim pričama, govori Rejhan Prohić za Radiosarajevo.ba, s vremena na vrijeme podsjećala je njegova nana Mujesira, a zatim je jednog dana naišao na ratna pisma doktora Avde i Sabrije. U svom istraživanju Rejhan Prohić je zapisao:

Nada Kolman 1945. godine sa djevojkama koje su je čuvale u vrijeme dok je bila u porodici Sabrije Prohića

„Nada Kolman, dijete jevrejskih roditelja Viktora i Helene Kolman, rođena je u Gračanici 27. aprila 1942. godine, u vihoru Drugog svjetskog rata.

Nadin otac, Viktor Kolman rođen je u Koprivnici i po zanimanju je bio apotekar, magistar farmacije. Njena majka Helena Kolman rođena je u Prozoru. Viktor i Helena vjenčali su se 1933. godine i nedugo nakon toga preselili u Gračanicu gdje je Viktor

započeo apotekarsku djelatnost. Ostvarili su brojna poznanstva, a među njima je bila i porodica Prohić, u prvom redu doktor Avdo Prohić, sreski liječnik, te njegov brat Sabrija, veletrgovac, sa suprugom Safetom.

Sve je to trajalo do početka Drugog svjetskog rata i uspostave Nezavisne države Hrvatske (NDH), kada su započeli progoni Jevreja... Kolmanovi su izbjegli prvi val hapšenja i deportacija u logore, jer su se zbog katastrofalno loše zdravstvene situacije i istovremenog nedostatka zdravstvenih radnika, vlasti NDH morale osloniti i na ljekare.

Iz pisma Helenine sestre Erne, koja je tada živjela u gradu Bellano na sjeveru Italije, upućenog 22. augusta 1942. vidi se da su punu nadu i povjerenje polagali u Sabriju Prohića i njegove veze i poznanstva...

Početkom 1943. godine, Ustaška nadzorna služba iz Tuzle prosljeđuje nalog vlastima u Gračanici za deportaciju preostalih jevrejskih porodica iz ovoga grada... U rano februarско jutro 1943. godine Viktor i Helena sa kćerkicom Nadom napuštaju Gračanicu i odlaze u podozrensko selo Boljanić... Nedugo zatim, Viktor je uhvaćen i označen kao vođa intelektualni, te je na mjestu strijeljan...

Zabilježeno je da se Helena tokom prvih dana njemačke operacije, sa kćerkicom Nadom, koju je nosila u rancu na leđima, krila po ozrenskim šumama i vrltima, gazeći nabujale potoke, zbog čega se teško razboljela...

...Nakon povlačenja njemačkih jedinica organizirano je prebacivanje teške bolesne Helene i Nade u Gračanicu, u njihov dom, nadajući se da će tu biti sigurnije. Franc Kaučić je u tajnosti Helenu i Nadu izveo iz Boljanića i predao ih doktoru Avdi, te

su, prurušeni u feredže, tradicionalnu muslimansku nošnju koja je prekrivala lice, neopaženo došli u Gračanicu.

...Helena je izgubila život u augustu 1943. godine, a brigu o Nadi je preuzela Avdina majka, Esme-hanuma, sa svojim kćerkama.

Nada Kolman je u kući Prohića ostala sve do početka jeseni 1943. godine. Iako je skrivana, vlasti su ipak znale za njen boravak...Odlučeno je da se Nada pošalje u Zagreb, Sabriji Prohiću, koji je sa suprugom odlučio da primi Nadu. Sabrija je poslao u Gračanicu automobil i vozača. Malu Nadu su u Zagreb odveli Rukib, najmlađi Sabrijin i Avdin brat, zajedno sa svojom zaručnicom Mujesinom. Oni su, u slučaju kontrole, trebali odglumiti mladi bračni par koji putuje sa djetetom u Zagreb. Brigu o Nadi je preuzela Safeta Prohić, Sabrijina supruga, dok su njihova djeca imala obavezu da Nadu predstavljaju kao mlađu sestru.

U septembru 1945. godine, po Nadu su došli preživjeli rođaci – Helenina sestra Erna Sonnenschein, sa suprugom Albertom. Odvode je sa sobom, pokreću proces usvojenja da bi 1949. godine svi skupa emigrirali u Izrael. Nada je tetku Ernu i njenu porodicu doživljavala kao svoju vlastitu, a rođaka Egona je od tada smatrala bratom.

...Porodica Sonnenschein je odmah pokrenula postupak Nadinog usvojenja, u teškom poratnim vremenu nailazili su na brojne poteškoće., te su odlučili emigrirati u novoosnovani Izrael.

Po dolasku, smještaju ih u improvizirane šatore, "privremeni smještaj" u kojem ostaju punih 17

mjeseci. Nadu su odvojili od porodice, poslavši je u kibuc i školu. .. Egon je regrutiran u vojsku, na period od 30 mjeseci. No, on ipak pronalazi način da s vremena na vrijeme, strahujući od vojne policije, ode u kibuc i posjeti svoju sestru Nadu.

...Godine 1956. Egon stiže u East London. Dobio je dobro plaćeno mjesto tekstilnog inženjera, što mu je omogućilo da u Južnu Afriku pozove i ostatak porodice... Dvanaest godina kasnije osniva vlastitu industriju tekstila, uvozi nove modernije mašine iz Njemačke, pronalazi nove načine proizvodnje i time otvara svojevrsnu revoluciju u oblasti proizvodnje tekstila,

postajući najveća štrikarska tvornica zavjesa na južnoj hemisferi. U vidu zahvalnosti za ono što je urađeno za njegovu sestru Nadu tokom rata, Egon je mnogim muslimanskim doseljenicima u Capetownu pružio pomoć prilikom pokretanja obrta, radnji i poslova. Ipak, politika u Južnoafričkoj Republici, rasna segregacija i apartheid bili su nešto što je jako teško podnosio, pa 1983. Egon s porodicom seli u Sidney, grad u kojem otvara industriju tekstila, gdje i danas živi...

Nada je u kibucu ostala sve do 1958. godine i tada se skupa s Egonovim roditeljima seli u Južnoafričku Republiku. Školovanje je završila u Johannesburgu, nakon čega je dobila ponudu za posao, kao profesorica

hebrejskog jezika, u Rodeziji, današnjem Zimbabweu. Tu je upoznala i svog budućeg supruga Louisa, sa kojim ima dvoje djece, sina Victora i kćerku Natalie. Kada je u Rodeziji došlo do političkih nemira Nadi i Louisu ponudio je Egon da dođu u Južnoafričku Republiku...

Kasnije, kada je Egon odlučio preseliti se u Australiju, za njim su, nakon dvije godine, krenuli i Nada i Louis, zajedno sa djecom Victorom i Natalie. Nada danas živi u Sidneyu i, iako već u poznim godinama, i dalje radi kao profesorica hebrejskog jezika."

Trud Rejhana Prohića otisnut u ovom spisu isplatio se i u onom pravcu u kojem piše o Nadinom poslijeratnom životu.

„ To je bio jedan veliki poduhvat, čak i iznad mojih mogućnosti. Međutim, isplatio se. Prvi susret s Egonom u Gračanicu 2014. godine bio je dosta emotivan, jer oni nisu znali na šta dolaze. Kada su uopće čuli da ih tražim zapitali su se: Šta on hoće? Kada je vidio da ne tražimo ništa i da želimo da saznamo šta se desilo s Nadom, predložio joj je da se upoznamo. Tako smo se i susreli u Ljubljani u januaru 2017. godine i taj susret je bio, također emotivan. Nada mi je tada ispričala jednu priču koja mi se duboko urezala u pamćenje. Naime, Nada je čitav život imala košmare, spavala je ružno, faktički nije ni spavala.

Kada je pročitala tu moju priču, kazala mi je, počele su da joj se slažu kockice u glavi i konačno nema košmare. I dalje teško tone u san, ali lijepo spava“, govori zadovoljno Rejhan Prohić, unuk Rukiba i Mujesire Prohić.

Dodjela odlikovanja, koja je upriličena u Sarajevu, bila je prilika za njenu prvu posjetu rodnoj zemlji nakon davne 1966. godine.

„Nada je bila presretna, jer i oni su tražili modus da se na neki način zahvale, jer da nije

Govor Rejhana Prohića u čast dodjele medalje „Pravednici među narodima“ njegovim precima u Sarajevu 29.05.2018. godine

Dame i gospodo, uvaženi gosti, poštovani članovi obitelji.

Hvala vam što ste došli na ceremoniju na kojoj imam čast i zadovoljstvo da vam se obratim. Danas smo ovdje da negujemo sjećanje na drage ljude Helenu i Viktora Kolman.

Ljude koji su svojim dolaskom u Gračanicu 30-ih godina prošlog stoljeća u veoma kratkom roku zadobili simpatije lokalnog stanovništva i veoma brzo bili prihvaćeni u sredini.

Da je to istina u prilog tome govori i to da su Helena i Viktor bili izrazito aktivni u poslovnom i kulturnom životu u Gračanici. Kada je II svjetski rat došao u naše krajeve lokalna zajednica i pojedinci su se potrudili da se Heleni i Viktoru ne dogodi ono najgore.

Međutim okolnosti su bile protiv njih.

Kada su u 3. mjesecu 1943. godine Helena i Viktor sa još par prijatelja pobjegli u selo Boljanić u nadi da će biti na sigurnom, nisu mogli ni slutiti da će za samo mjesec dana tim područijem proći njemačka 369. divizija (tzv. Vražija divizija) zbog odmazde i da će tada Viktora strijeljati „kao vođu intelektualnog“ kako je to u pismu svome bratu Sabriji naveo dr Avdo Prohić.

Dok se u tom periodu Helena sa malom Nadicom skrivala po šumama planine Ozren uslijed čega su se obje razboljele, kako je u istom pismu dr Avdo Prohić naveo „Helena i njena mala leže u planini teško bolesne – upala pluća“.

Pomoću svojih poznanstava dr Avdo Prohić je Helenu i malu Nadicu prebacio iz Boljanića u Gračanicu u namjeri da im pomogne da ozdrave.

Helena je zbog bolesti morala biti smještena u bolnicu gdje ju je netko pokazao okupacionim vlastima što je dovelo do toga da je ubrzo stražarno sprovedena u logor na Savskoj cesti u Zagrebu gdje je na kraju i izgubila život u augustu mjesecu 1943. godine.

Obitelj Prohić nije uspjela da spasi Helenu i Viktora, ali su se potrudili da malu Nadicu spase pod svaku cijenu.

Nadica je kraj rata dočekala u Zagrebu u obitelji Sabrije i njegove supruge Safete Prohić skupa sa njihovom djecom. Kako joj je tada bilo to samo Nadica zna jer ipak nikome u ratu nije lijepo.

Nadica je danas sa nama i prijateljstvo potomaka obitelji Kolman i obitelji Prohić i dalje traje.

Hvala.

bilo doktora Avde, Sabrije, Esmehanume, Safete i drugih Prohića ona danas ne bi bila tu gdje jeste, ne bi upoznala svog supruga Luisa i rodila dvoje djece. Ona je prezadovoljna. Dodjela priznanja značila nam je dvije zahvalnosti. Prva zato što su je moji preci spasili njen život, a druga zato što je Nada u poznim godinama našla svoj mir. Ovo je bila njena prva posjeta Sarajevu, 1966. godine bila je u Gračanici“, ističe Rejhan Prohić dodajući kako će veza ovih porodica ostati trajna.

Pitali smo ga i da li postoji ideja da se ova velika životna priča ekranizira.

„Razmišljao sam o tome. To je izvrsna ideja i način da se utječe na svijest našeg naroda po pitanju humanosti, jer to su situacije koje se na našim prostorima konstantno dešavaju. Trenutno imamo situaciju da nam dolaze izbjeglice iz drugih krajeva, hajmo pokazati gostoljubivost i humanost“, poziva Rejhan u razgovoru za **RADIOSARAJEVO.BA.**

GOVOR NEREZIDENTNOG AMBASADORA IZRAELA NJEGOVE EKSELENCIJE BOAZA RODKINA POVODOM DODJELE MEDALJE PRAVEDNIKA PORODICI PROHIĆ

„Danas dodjeljujemo titulu Pravednika među narodima - najviše priznanje koje država Izrael dodjeljuje ne-Jevrejima - dr. Sabriji i Safeti Prohić i dr. Avdi Prohić i njegovoj majci Esmi, zbog toga što su riskirali svoje živote da spase jevrejsku djevojčicu tokom holokausta. Mi danas, ovdje prisutni, imamo posebnu čast jer je tu sa nama i gospođa Nada Kolman/Aviva Fox zajedno sa svojom porodicom.

To bi bila i sudbina Nade Kolman/Avive Fox da nije bilo hrabrosti i moralnog stava Avde, Esme, Sabrije i Safete Prohić. Kolmanovi su živeli u Gračanici gdje je Viktor Kolman bio lokalni farmaceut. Kada je progon Jevreja počeo, porodica je pobjegla u okolna brda, ali su Viktora uhvatili i ubili. Helena, koja je ostala sama sa svojom kćerkom, obratila se svojim poznanicima u Gračanici, a dr. Avdo Prohić im je pokušao pomoći

da se vrate. Ipak, Helenu su uhvatili i poslali u zatvor u Zagrebu. Avdo Prohić ni tada nije napustio porodicu svog prijatelja. Čuvali su bebu u svojoj kući i njegova majka Esme se o njoj brinula. Avdo je također poslao pismo svom bratu Sabriji u Zagrebu, tražeći od njega da posjeti Helenu u zatvoru. Nažalost Helena je podlegla u teškim zatvorskim uslovima. Da bi spasili malu Nadicu oni su je poslali u Zagreb, i tamo je do kraja rata bila smještena u domu Sabrije i njegove supruge Safete.

Dok je većina ljudi nijemo posmatala kako ustaše odvođe njihove komšije Jevreje iz njihovih domova u logore smrti, Sabrija i Safeta Prohić, Avdo i Esme Prohić odbili su da ostanu pasivni

posmatrači i odlučili su nešto poduzeti iako je to značilo izložiti se smrtnoj opasnosti.

Mi smo posvećeni održavanju sjećanja na šest miliona Jevreja ubijenih u holokaustu. Sjećamo se strašnih zločina bez presedana, tog moralnog kolapsa i manifestacije krajnjeg zla. Ali u isto vrijeme, jevrejski narod i država Izrael čuvaju uspomenu na činove uzvišene dobrote, na djela pravednika među narodima, koji su rizikovali svoje živote kako bi spasili Jevreje. Više od 7 decenija nakon završetka rata, Yad Vashem - Međunarodni centar za komemoraciju holokausta - nastavlja da razotkriva priče o spašavanju i dodjeljuje titulu Pravednika među narodima onim rijetkim pojedincima koji su stajali na našoj strani u najmračnijem vremenu naše istorije.“

Tokom holokausta svi su Jevreji bili meta za ubistvo. Vođeni radikalnom i beskompromisnom antisemitskom ideologijom, nacisti i njihovi kolaboracionisti su naumili da ubiju sve Jevreje, uključujući i djecu, samo zato što su rođeni kao Jevreji. 1941. godine ustaše su osnovale NDH na dijelovima Hrvatske i Bosne i Hercegovine i odmah su krenuli sa pohodom koji je za krajni cilj imao uništenje cijelokupnog jevrejskog stanovništva: Jevrejima su isprva ukinuli njihova prava i oteli imovinu, a već u proljeće i ljeto 1941. ustaše su počele hapsiti Jevreje i slati ih u koncentracione logore i logore smrti, gdje su gotovo svi bili ubijeni odmah po dolasku. U augustu 1942. i ponovo u maju 1943. preostale su Jevreje poslali u smrt u logoru Aušvic. Približno 12.000 bosanskohercegovačkih Jevreja je ubijeno u holokaustu – što je oko 85% od ukupnog broja Jevreja koji su tada živjeli u Bosni i Hercegovini.

Izložba o dr Kalmi Baruhu

je danas u državama nastalim raspadom Jugoslavije kao i drugim državama na Balkanu, u opasnosti da se izgubi, pošto zaista mali broj ljudi govori djudeo-espanjol, a pogotovo je malo onih koji poznaju njegove subidiome. Napomenuo je kako je dr. Kalmi Baruh dobro poznat u Izraelu, ne samo kao jedan od najboljih svjetskih sefardista nego i kao jedan od najboljih hispanista.

12. aprila, 2018. g. otvorena je u Muzeju književnosti i pozorišne umjetnosti u Sarajevu izložba „Kalmi Baruh BARUH: pisac, narod, jezik i grad pod motom: Prošlo i adašnje – tragovi ogleдалa“. Najavljen je i prateći program. Inicijativa za organizovanje i realizaciju izložbe potekla je od Šejle Šehabović, direktorice Muzeja, prof. Davida Kamhi, člana Predsjedništva i predsjednika Komisije za kulturu Jevrejskog kulturno-prosvjetnog i humanitarnog društva „La Benevolencija“ i Tamare Sarajlić-Slavnić, kustoskinje Muzeja, koja je i autorica izložbe.

Ovu inicijativu je prihvatio i Aleksandar Nikolić, počasni konzul BiH u Izraelu. Uspjehu izložbe je doprinio i Branko Dursum, dizajner izložbe i drugi saradnici. Izložbu je podržao i nerezidentni ambasador države Izrael Nj.E. Boaz Rodkin, koji je govorio prvi na otvaranju izložbe. U svom govoru je podržao važnost ove izložbe koja uveliko doprinosi intenciji mnogih kulturnih radnika kojima je cilj očuvanje jezika, književnosti i drugih oblasti sefardike koja

Aleksandar Nikolić je govorio o biografiji i nekim djelatnostima dr. Kalmi Baruha; publicistici, esejistici, prevodilačkom radu kao i sakupljanju naslijeđenog, sefardskog oralnog i pisanog blaga u gradovima tadašnje Jugoslavije i šire, nastalog nakon progona Jevreja iz Španije 1492. g. Posebno je istakao njegovu saradnju sa mnogim časopisima i godišnjacima i naročito jevrejskim novinama i spomenicama kao i njegov doprinos komparativnoj lingvistici. Posebno je govorio i o svom doprinosu u popularizaciji dr. Kalmi Baruha u Izraelu.

Prof. David Kamhi je govorio o nekim aspektima iz života i rada dr. Kalmi Baruha kao istaknutog hispaniste, a naročito kao poznavao sefardike. Također je govorio o njegovoj plodonosnoj saradnji sa poznatim važnim ličnostima iz oblasti kulture, posebno hispanistike, čija je djela prevodio na tadašnji srpsko-hrvatski jezik. O kulturno-prosvjetnom, društvenom i istraživačkom radu Kalmi Baruha je relativno malo pisano. Prof. Kamhi je posebno istakao njegov pedagoški rad u Prvoj sarajevskoj gimnaziji, gdje je predavao francuski jezik. Baruhov etimološko-asocijativni način predavanja se veoma razlikovao od

načina predavanja drugih profesora. Poznata je njegova organizaciona sposobnost u najsloženijim teškim danima za jevrejsku školsku omladinu poslije „Uredbe o upisu lica jevrejskog porijekla u srednje škole i na fakultete“ (Numerus Clauzus), od 05.10.1940. g. Kalmi Baruh je tada bio osnivač, profesor i prvi direktor „Jevrejske gimnazije“. Manje je poznato da je Kalmi Baruh bio i direktor sarajevske, jevrejske škole „Safa Berura“ (u prevodu: čisti jezik) kao i da je sam govorio odlično hebrejski. Tu školu su završili poznati rabini, nadrabini i hahami.

Prof. Kamhi je potcrtao istraživački rad Kalmija Baruha o raznim svjetskim arhivima, posebno o Dubrovačkom Arhivu. O pomenutom svom radu u Dubrovniku, Kalmi je pisao u Jevrejskom glasu u broju od 11.12.1931.g. On je bio poštovan i uvažan sefardski intelektualac, u ono vrijeme veoma napredan čovjek koji se zalagao za napredak nauke, međunacionalnu trpeljivost, borbu protiv fašizma, diktatura i antisemitizma.

Prije svega je najvažnije da je Kalmi Baruh bio skroman i pošten čovjek. Nakon ovih govora prof. David Kamhi je otvorio izložbu.

O liku i djelu dr. Kalmi Baruha vidi djetalnije u separatu prof. Kamhi Davida koji je objavljen u Jevrejskom glasu br. 78, od marta 2018 g.

U okviru pratećeg programa izložbe, održana su dva predavanja:

- O jeziku sefardskih Jevreja koje je održao prof. David Kamhi, 19.04.2018.
- Savremena metodologija u proučavanju o Holokaustu koje je održala Na'ama Shik, saradnica Muzeja Jad Vašem, 26.04.2018.

Izložbu su podržali Jevrejsko kulturno-prosvjetno i humanitarno društvo „La Benevolencija“ i opština Centar.

Mr Kamhi David, red.prof.
Sarajevskog Univerziteta u penziji

NAPOMENA REDAKCIJE:

Pomenuta izložba u Muzeju književnosti i pozorišne umjetnosti bila je izuzetno dobro posjećena a paralelno sa ovom kulturnom manifestacijom redakcija Jevrejskog glasa je objavila u 78. broju našeg glasila i separat prof. Davida Kamhija pod nazivom „NEKI ASPEKTI IZ ŽIVOTA I RADA DR KALMIJA BARUHA“.

HODOČAŠĆE NA GROB RAV MOŠE DANONA

Kao i mnogo godina ranije, kao i svake godine, ali ovaj put u društvu naših dragih prijatelja iz Jevrejske opštine Mostar, hodočastili smo na grob Rav Moše Danona u Krajšini kod Stoca. Nedjelja, 17. juni 2018. godine, lijepo vrijeme, nas sedamnaest iz Sarajeva i dragi prijatelji iz Mostara slušali smo molitvu iz usta našeg ranijeg predmolitelja prof. Davida Kamhija koji je nakon molitve u havri ponovo ispričao kompletnu priču o događaju koji je prethodio putovanju i smrti našeg učitelja, događaju koji zovemo „sarajevski Purim“ i o kojem smo izdali kratku publikaciju. U publikaciji je svim namjernicima opisan događaj zatvaranja uglednih Jevreja Sarajeva u kazamatu Ruždi paše, aktivnosti muslimanskog stanovništva, tačnije čaršije grada Sarajeva, koja je uspjela ishodovati puštanje naših sunarodnjaka i druge događaje koji prate ovaj događaj, koji

na određen način afirmiše suživot i komšijski odnos koji je danas daleko slabiji od onog prije više vijekova.

Ono što bih želio podsjetiti članstvo naše Opštine i opština širom Bosne i Hercegovine je činjenica da nas biološki ima sve manje i manje, da polako ostajemo kao male zajednice, a na našim hodočašćima ili obilježavanju značajnih datuma iz jevrejske istorije imamo sve manje prisutnih članova, naročito vrlo malo mladih ljudi, naše omladine. Predstoji napor da mladim ljudima kažemo i dokažemo da ponavljanje priča iz naše istorije nije uzaludno, a najmanje dosadno i nepotrebno, jer samo tako uvijek ostajemo ono što jesmo, svjesni vlastite istorije i vlastitog identiteta.

Neka grob i priča o našem učitelju Rav Moši Danonu bude inspiracija da se okupimo u što većem broju na svim manifestacijama, a posebno

komemoracijama što predstavlja našu obavezu i pijetet prema našim precima, bez kojih ne bi bilo ni nas.

BORIS KOŽEMJAKIN

ZANIMLJIVOSTI IZ IZRAELA

IZRAELSKA PONUDA IRANU

Netanyahu u video poruci nudi Iranu izraelsku tehnologiju za opskrbu vodom. Natanjahuova ponuda da spasi Iran izraelskom vodenom tehnologijom pokrenula je val podrške među Irancima.

Netanyahuova video ponuda u kojoj nudi izraelsku vodenu tehnologiju, postala je hit među Irancima prisiljavajući tako režim da odgovori. Ono što je interesantno u ovoj vijesti jeste da je taj link u prvih pet dana od kada je bio postavljen, imao 5 miliona (!!!) pregleda, od kojih čak 1,6 miliona na Natanyahuovom ličnom media kanalu.

A broj onih koji su posjetili ovaj zvanični link izraelske vlade, koji je inače postavljena na farsi

(iranskom) jeziku, za samo prva 24 sata od postavljanja videa imao je 100.000 pregleda iz Irana.

Video je dobio široku medijsku pokrivenost u Iranu, uključujući državnu izdavačku agenciju IRNA i internetsku stranicu Radio Farda (najpopularniju stanicu u zemlji) i Radio Zaman.

Zainteresovanost za video bila je toliko rasprostranjena u Iranu da je i sam režim bio prisiljen raspravljati o njoj.

Iranski ministar energetike Reza Ardakanian izjavio je novinarima u

srijedu kako Iran ne treba nikakvu vanjsku pomoć u rješavanju krize vode, dodajući da li je "premijer ovog režima (Izraela) ili bilo ko drugi ko tvrdi da ima sposobnost upravljanja vodenim resursima, svjestan da je Iran zemlja koja ima dokazano znanje o korišćenju vode već hiljadama godina"

Glasnogovornik iranskog ministarstva vanjskih poslova Barham Qassemi napao je Netanyahu, rekavši kako Teheranu ne treba "prevarant" da riješi probleme nestašice vode u Iranu.

Ali, dok je teheranski režim odbacio izraelsku ponudu, nemali broj iranskih korisnika Interneta pozdravili su ovu ideju i kritikovali vlastitu vladu. Pa je tako jedan od korisnika komentarisao: "Želimo im (mi Iranci Izraelcima) smrt, a oni nas blagosilju životom. Sramim se da sam Iranac".

Drugi je objavio: "Bog će blagosloviti Izrael i Netanijahua. Siguran sam da će Iran i Izrael opet biti saveznici."

SARAJEVSKI STEČCI

- Zaboravljena baština

Mislim da jedno događanje u našem gradu, čiji sam svjedok bio od samog početka, zaslužuje posebnu pažnju, ne samo čitalaca našeg lista već i celog društva – barem ovog sarajevskog. Priča koja sledi je jedno svedočanstvo o odnosu svih nas prema našoj istorijsko-kulturnoj baštini – ostavštini koju su nam naši preci ostavili u nadi da ćemo je znati ceniti i adekvatno s njom postupati.

Ne znam koliko ljudi osim mene zna da u samom centru Sarajeva postoji petnaestak originalnih onovremenih stećaka. Hiljade ljudi prolaze svaki dan pored njih, ne vide ih jer nisu svesni pored čega prolaze. A većina prolaznika jedva da zna šta je stećak.

Evo o čemu je reč: 1971. godine u Sarajevu u Centru Skenderija je održana čuvena izložba pod naslovom „Umjetnost na tlu Jugoslavije od praistorije do danas“. Bio je to prvorazredni kulturni događaj. Ogroman broj Jugoslavena i stranaca se uputio u Sarajevo željan da iskoristi jedinstvenu priliku i upozna se sa svojom, odnosno kulturnom prošlošću jedne egzotične zemlje. Koliki je interes bio najbolje govori činjenica da su Jugoslavenske željeznice organizirale posebne vozove za Sarajevo sa povlašćenim tarifama. Organizator i idejni mentor cele izložbe bio je Krleža koji je 20 godina pre toga organizirao izložbu pod istim nazivom u Parizu o čemu je sa divljenjem govorila i pisala cela Evropa, s tim što je ova u Sarajevu, obzirom na protok vremena i veće materijalne mogućnosti, bila mnogo bogatija i sadržajnija.

Na toj izložbi bila je izložena grupa stećaka koja je izazvala posebnu pažnju, a o stećcima je tom prilikom dao pismeni komentar i sam Krleža i o njima govorio na posebnoj prezentaciji.

Elem, izložba bila pa prošla, eksponati vraćeni u muzeje i galerije, ostadoše samo stećci za koje valjda niko nije znao ni ko ih je ni odakle donio. Radnici koji su posle izložbe čistili Skenderiju, jednostavno ih sa tezgarama prenesoše preko ulice i istresoše na obalu Miljacke. I tu stoji i dan-danas.

Tako se jedan prvorazredni kulturni događaj pretvorio u prvorazrednu nekulturnu sramotu, a jadni stećci posle 47 godina bura, kiša, sunca, snega, leda i aerozagađenja, više ne liče na sebe, već na nedefinisane hrpu kamena koja služi prolaznicima da na njihovim sednima, gladnima da na njima razvijaju masne bureke, a kerovima za zapišavanje.

Stoga, poštovani čitaoče ovih redova, kada prvi put prođeš između dva mosta na Skenderiji, stani, pogledaj, duboko se zamisli i upitaj da li su oni umni ljudi od pre par stoleća koji nam ostaviše onako vredna svedočanstva o sebi i svom vremenu zaslužili ovakav tretman od strane nas pametnijih, ali svakakako manje sposobnih da shvatimo značaj dela njihovog duha, uma i ruku. **ZORAN UNGAR**

PREDSJEDNIČKA DELEGACIJA EUJS-A NA GLOBALNOM FORUMU

Za Jevrejski glas piše HANNAH KAUNITZ

Kao istaknuta članica Jevrejskog studentskog kluba Jevrejske Opštine u Sarajevu, bila sam pozvana da u svojstvu članice predsjedničke delegacije EUJS-a (European Union of Jewish Students) predstavljam svoj Klub i svoju zajednicu na najvažnijem događaju koji organizuje Komitet Američkih Jevreja (AJC – American Jewish Committee) – Globalnom forumu, koji se u junu 2018. godine iznimno održao u Izraelu. Naime, ovi sastanci se tradicionalno organizuju u Washingtonu ali je u čast obilježavanja 70-te godišnjice od uspostavljanja Države Izrael, Globalni forum ove godine održan u Jerusalemu.

Dana 09.06.2018. se predsjednička delegacija EUJS-a sastala kako bi se njeni članovi upoznali i prisustvovali zajedničkom ispraćanju Šabata.

Naredni dan (10.06.2018.) u šest sati iza podneva Globalni forum je zvanično otvoren. Prijepodne tog dana predsjednička delegacija je

provela u različitim team building aktivnostima i sesijama koje su za cilj imale da se članovi delegacije upoznaju sa događajem kojem prisustvuju i zadacima koje prisustvo takvom događaju postavlja pred svakog učesnika. Poslijepodne su se članovi predsjedničke delegacije EUJS-a upoznali sa mladim profesionalcima iz ACCESS-a (ogranak AJC-a za mlade profesionalce), a nakon toga su imali priliku prisustvovati izložbi „Izrael sa 70“ (Israel at 70 Exhibition) gdje su se mogli upoznati sa brojnim dostignućima države Izrael na polju nauke, kulture, tehnologije, agrikulture i poslovanja. Na izložbi su mnogi izraelski privrednici i start-up kompanije prezentovali svoje proizvode. Tako smo mogli vidjeti i probati modne kreacije, prirodne kozmetičke preparate za njegu, domaće voće i povrće, domaće vino i viski, mašinu koja vlagu iz zraka pretvara u pitku vodu, protezu koja potpuno paralizovanom čovjeku

omogućava da ponovno hoda, naočale koje same čitaju željeni tekst njihovom korisniku i mnoge druge inovacije.

Tokom otvaranja Globalnog foruma učesnicima su se obratili: Nir Barkat – gradonačelnik Jerusalema, NJ.E. Balaynesh Zavadia – ambasadorica Izraela u Etiopiji, Rivka Ravitz – šef osoblja predsjednika Izraela, Yahya Cholil Staquf, generalni sekretar visokog vijeća Nahdlatul Ulama u Jakarti i direktor za vjerska pitanja BAyt ar-Rahmah, unuci dr. Jorgea Garciae Grandosa – koji je bio stalni predstavnik Gvatemale u UN-u tokom UN-ovog rješenja 181, i Osvaldo Aranhae – stalnog predstavnika Brazila u UN-u za vrijeme UN-ovog rješenja 181 (1947), Carla Garcia-Granados i Pedro Correa Lago, kao i drugi istaknuti govornici iz redova AJC-a. Za završnicu otvorenja Foruma, govor je održao Izraelski premijer NJ.E. Benjamin Netanyahu. Dan je okončan prijatnom večerom.

Tokom naredna tri dana učesnici Foruma su mogli prisustvovati predavanjima, govorima i panelima, raspravama i debatama koje su održali brojni istaknuti

članovi AJC-a kao i mnoge ličnosti sa svjetske političke scene, a mogli su učestvovati i u raznim drugim aktivnostima koje su bile organizovane u okviru programa kao što su različite turističke ture, ručkovi zagovaranja u akciji, koktel druženja i zabave. Kompletan Forum se bavio problemima rastućeg antisemitizma u svijetu, raznim političkim, društvenim i kulturnim pitanjima države Izrael i Jevrejske dijaspori i posebno političkim zagovaranjem i lobiranjem.

Svečano zatvaranje Globalnog foruma čiji je moto bio Pluralizam, molitva i partnerstvo, održano je 13. juna uz muziku, ples i pokoji govor, a svakako je najupečatljiviji trenutak bio sam kraj kada su svi učesnici otpjevali Hatikvu.

Značajno je spomenuti da je ovom događaju prisustvovalo preko dvije i po hiljade Jevrejskih lidera iz 56 zemalja svijeta, brojni političari i funkcioneri, aktivisti i profesionalci.

AJC | GLOBAL FORUM 2018
JUNE 10-13, 2018

Doajen Sarajevskog ping - ponga

Vjerovatno kao i većina mojih vršnjaka, danas tako brzo u već odmaklim godinama, s vremena na vrijeme prelistavam porodične albume ili čeprkam po „koferu uspomena“. Pri posljednjem preseljenju nakon smrti moje supruge Dragane, teško ali odlučno sam smanjivao gomile bezvrijednih predmeta koje smo čuvali kao dragocjenosti, kao što bi ona govorila „komadiće naše duše“. Fotografije, papirići i te stvarčice bili su nam jedini pouzdan dokaz i podsjećanje na neki događaj, na neko drugo mjesto i vrijeme. Bile su to posljednje opipljive niti koje nas vezuju za zaboravljene ljude...

Piše: **Bato SALOM**

Sticajem okolnosti nekad srećnih, a nekad i nužnih davno smo postali ptice selice, dijelili smo „korijene iz Kordobe a sudbinu Bosne“.

Ili ćemo ispričati svoje živote, ili ćemo ćutati. U svakom slučaju ostat ćemo nedorečeni. Ipak, jedna diploma me tjera da zapišem. Ne sjećam se da li je ikada bila uokvirena što, inače nije bila rijetkost u mnogim sarajevskim domovima, tako da su joj vremenom ivice oštećene. Uz rub u prepoznatljivim šarama bosanskih ćilima utkane vinjete sedam sportova: fudbal, kuglanje, košarka, odbojka, skijaški skokovi, plivanje, bacanje kugle, boks i na sredini donjeg ruba ispod pečata stoni tenis. A pečat je Sportskog društva metalaca Sarajevo, koje odlukom sekretarijata društva od 30. marta 1953. godine dodjeljuje Diplomom drugu Braci Salomu iz Stono-tenis kluba za postignute uspjehe na polju stono-teniskog sporta.

I obrazloženje: Ovim Vam naše društvo odaje priznanje za sve što ste doprinijeli u izvršenju društvenih zadataka i postignutih rezultata. S obavezanim: Smrt fašizmu-sloboda narodu!, kako su završavali svi službeni papiri tog vremena.

Opet čudnim slijedom događanja moja unuka šalje mi iz Sarajeva jedan mejl. Tih dana je trebalo da napiše školski rad o svojem obiteljskom stablu, i pronašla je na internetu sljedeće:

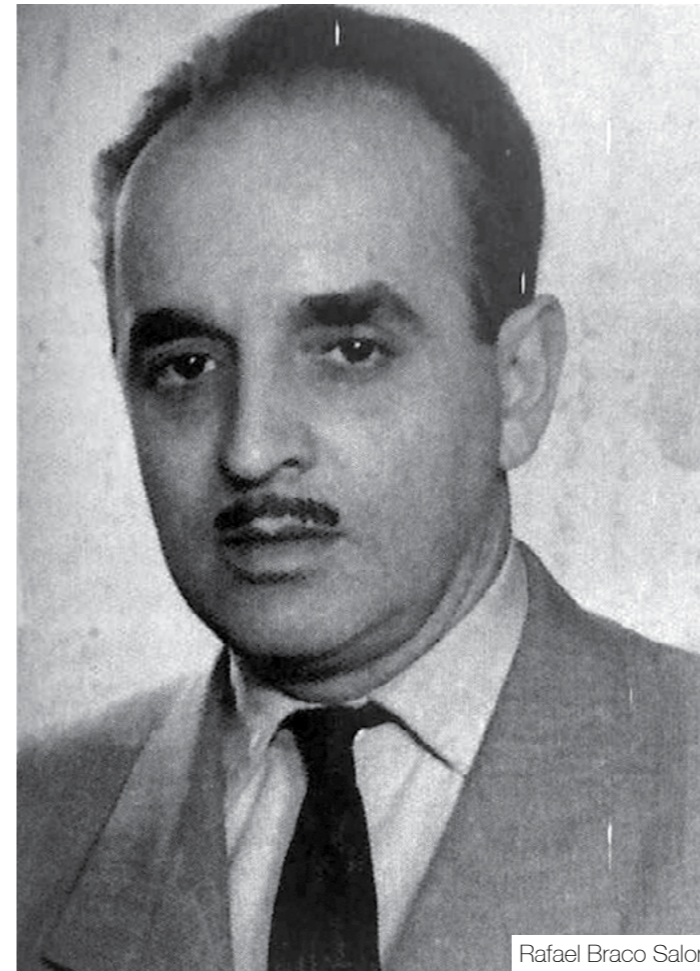
18 /Jevrejski glas/

... Poznato je da se prve stonoteniske organizacije u Bosni i Hercegovini formiraju tridesetih godina prošlog stoljeća, kao sekcije pri sportskim društvima. Ova dinamična i atraktivna igra ubrzo stiže mnoge poklonike širom Bosne i Hercegovine, pa se osim u Sarajevu, formiraju klubovi u Tuzli, Banjoj Luci, Prijedoru, Visokom i drugim mjestima. Odmah po završetku II svjetskog rata stoni tenis ponovo oživljava na ovim prostorima zahvaljujući vrijednim stonoteniskim radnicima, među kojima se naročito ističe Rafael Braco Salom. Osnivačka skupština Saveza za tenis i stoni tenis, uz prisustvo delegata iz cijele Bosne i Hercegovine, održana je 11. decembra 1949. godine, i tom prilikom za predsjednika Saveza izabran je Joco Vočkić.

1954. godine formiran je samostalni Stonoteniski savez Bosne i Hercegovine, a za prvog predsjednika izabran je Braco Rafael Salom, koji će se na kormilu Saveza nalaziti do 1963.

U tom periodu dolazi do ekspanzije stonog tenisa u BiH i stvaraju se, osim u Sarajevu, jaki stonoteniski centri u Zenici, Čajniču, Travniku, Tuzli, Vitezu, Varešu, Cazinu, Bihaću, Foči, Jajcu, Banjoj Luci, Mostaru, Doboju i drugim mjestima. Ekipe i pojedinci iz Bosne i Hercegovine imaju zapaženu ulogu u stonoteniskom sportu bivše Jugoslavije i svojim rezultatima svrstavaju se u sami vrh. Najistaknutiji pojedinci pored Saloma su: Gazić, Uštović, Dafinić, Bilić, Živanović, Dujaković, Lučić, Kurtović, Nuhefendić, Samardžić, Kokotović, Isanović, sestre Fazlić, Nada Kujundžić, sestre Mitrović...

Pored uspjeha na takmičarskom planu, STS BiH se istakao i organiziranjem velikih stonoteniskih priredbi. Tako su vrijedni stonoteniski radnici Sarajeva organizirali 1958. godine međunarodno Prvenstvo Sarajeva, na kojem su nastupili igrači iz Evrope, Kine i Japana. Poseban događaj je bio kada je stonoteniserima pripala čast da 18. međunarodnim prvenstvom Jugoslavije, koje je održano u Sarajevu od 6. do 8. novembra 1969.

Rafael Braco Salom

godine, otvore vrata jedinstvenog zdanja Kulturno-sportskog centra "Skenderija".

Tada se rađa ideja da se Sarajevo kandidira za organizaciju Svjetskog prvenstva, i na Kongresu ITTF-a 1971. godine u Nagoji (Japan) Sarajevu je dodijeljena organizacija 32. Svjetskog prvenstva, koje je održano u našem glavnom gradu od 5. do 15. aprila 1973. godine. Organizacija je bila besprijekorna i pohvale su stigle sa svih strana svijeta.

Danas mi je žao što u mom „koferu uspomena“ nema simpatične maskote ovog prvenstva, s popularnom skraćenicom STENS, što nemam ni očeve brojne pehare i plakete koje sam često s ponosom gledao.

Između diplome Sportskog društva metalaca i STENSA ravno 20 godina. Rođen sam u sarajevskoj Državnoj bolnici a iz pelena izišao i prohodao u popularnom u FIS-u gdje je moj otac, Rafael-Braco Salom, bio prvi poslijeratni upravnik. To sam saznao od roditelja tek kao 14.godišnjak kada sam se jedne večeri vratio sa kibiciranja plesača u tom istom

domu (FIS-u). Objasnili su mi da je ondašnja uloga upravnika Fiskulturnog doma bila značajna društvena, politička i radna dužost na koju je moj otac postavljen sa svim potrebnim atributima, među kojima su i učešće u NOB-u i ogromna ljubav i iskustvo u sportu.

Ate, 60. godine prošlog stoljeća, bilo nas je petero: mama, tata, sestra, mlađi brat i ja. Stanovali smo kod Narodnog pozorista u zajedničkom stanu sa četveročlanom porodicom Šiklić. Da se Šiklići nisu odselili, mi bismo "doživotno" ostali sustanari jer je mog oca bilo sramota da traži bolji smještaj za svoju porodicu. Takav je bio i ostao moj uvijek pošten, uspravni otac, tata Braco, kasnije - rođenjem mog prvog sina za sve nas - Deda Braco. Osim što je kao izuzetan, ugledni sarajevski pravnik dao značajan doprinos razvoju grada kao prvi sekretar tada ogromne Opštine Centar, meni je najzanimljiviji bio i ostao njegov doprinos popularizaciji stonog tenisa, tenisa i sporta uopšte u Sarajevu i cijeloj Bosni i Hercegovini, Jugoslaviji.

Najradije ga se sjećam kao vrsnog igrača kojeg sam gledao u mečevima protiv legendarnih Žarka Dolinara, braće Harangozo, Uzorinca i drugih, i kad pobjeđuje i kad gubi poene i mečeve, uvijek smiren, pravi džentlemen, i iznad svega izuzetan napadač sa fenomenalnim forhendom. Dugo sam u vitrini čuvao njegov "drveni reket" Barna koji je, nažalost, izgorio u mom stanu na Grbavici, kao što su izgorjele i sve druge emotivno nenadoknadive stvari u tom nesretnom ratu 1992 -1995. Među njima i porodične fotografije. Nekim čudom nekoliko njih sačuvala je za vrijeme Dugog svjetskog rata očeva tetka Erna, koju smo svi tako i zvali i koju mnogi pamte zbog činjenice da su kod nje išli na časove engleskog, njemačkog, francuskog, španskog... Šezdesetih godina prošlog stoljeća stanovala je iznad čuvane pekare Semberija, preko puta Tržnice, i bila jedna od rijetkih poliglota. Pravila je najbolje kolače, a moj bi otac uvijek sa smiješkom pričao kako je kao mali dječak rano naučio da kad te neko ponudi i ti kao znak lijepog vaspitanja obavezno kažeš hvala, onda se može dogoditi da i ne dobiješ kolač! Zato, kazivao je, treba uz hvala, brzo reći i da. Ili, ako baš ne želiš uzeti ponuđeno, kažeš opet hvala, i ne. U našoj kući kolači su, kao i kod mojih drugara pravljene nedjeljom i praznicima. Zna se da su Jevreji veliki ljubitelji slatkiša, pa se u šali često kaže kako se ovaj narod po njima i prepoznaje. Najpoznatija je halva, i to ona bijela sa puno orašastih plodova. Uz nju je moja mati pravila domaću čokoladu

koju po njoj danas zovemo Mutikina čokolada. Mutika je sjajno pravila i pastel (vrsta pite od sira, špinat ili mesa), maces (kore od beskrvasnog tijesta) knedle za supu ili maces preleven agdom... I to bi bilo sve što je podsjećalo na porijeklo njihovih roditelja. Specijalitet, jaja dugo kuhana u ulju i lukovini jeli smo na druženjima u Jevrejskoj opštini u kojoj je najmanje bilo Jevreja. Tamo se odlazilo sa velikom i malom sarajevskom rajom, svih nacija i vjera, najčešće na karatnje. Tata je sjajno igrao preferans, a mama remi - „partijice sa svojim ženama“. Sjećanja koja te učine tužnim zato što si nekad bio srećan... Kao i dragocjene slike koje su načinili fotografski majstori čuvenih „ateliera“ na kojima u fotelji sjedi moj dvogodišnji otac, tu su i njegov nešto stariji brat i roditelji. Svečano odjeveni potvrđivali su status pripadnika dobrostojeće građanske klase. Deda Braco i kad nije bilo „svile i kadife“ i engleskih štofova uvijek je volio kvalitetno odijelo. I u zajedničkom stanu (nije doživio današnje restitucije, a koliko ga poznajem opet bi ostao „kratkih rukava“) bio je uvijek elegantan. Obavezne kožne papuče i kućni kratki kaputić. Brkovi „a la Clark Gable“ dodatno su naglašavali njegov šarm....

Drugom svjetskom ratu bilo je više u čitankama nego u našim domovima. Ne sjećam se da je otac ikada o tome pričao. Samo jednom je kad sam kao gimnazijalac obukao crnu košulju, kratko ali odlučno je rekao: Ne želim da je nosiš! Inače malo je toga što bi mi zabranjivao, prepuštajući odgoj djece svojoj supruzi kao što su to činili i čine drugi očevi. A ona, naša draga Mutika (svi u našoj porodici imaju nadimke), pravog imena Hanika Hana Altarac svima se obraćala u deminutivu, Batice, Nadice, Bobice... Nikad naređivala, a kad bi htjela da nešto uradimo, počinjalo je sa: Dušice, trebalo bi...

Moja unuka, što se po njoj zove, za pismeni zadatak o svojim korijenima odabrala je priču o njoj. Mutikin život podsjeća na početak čuvenog filma Mirze Idrizovića „Miris dunja“. Samo igrom sudbine nije stigla kamion koji je zauvijek odveo njenu cijelu porodicu. Nikad nije saznala u koji logor i u kojoj gasnoj komori su završili njeni otac, majka i brat...

I to smo čuli onako „uspud“, nikad kao priču o strašnoj kobi, o holokaustu, a Deda Braco bi se čak i šalio: Nisam znao šta ću s njom pa sam je oženio!

Put spasa iz Sarajeva 1943. za preživjele Jevreje vodio je preko Mostara, Splita i Italije do Sinaja. Moja sestra će se godinama družiti s djevojkom koja se zvala Sinajka. Rođena je u zbjegu na Sinaju gdje moja majka neće stići. Ostatak će u Italiji, u Bariju, da bi rodila svoju sestru, dajući joj ime Esperansa - Nada.

Nikada, baš nikada, moji roditelji nisu gubili nadu. Pa ni kada su odlazili iz sarajevskog pakla u februaru 1994. posljednjim konvojem koji je organizovala Jevrejska opština. Moj otac, teško obolio od multiple skleroze ubrzo će umrijeti u Zagrebu sa željom da njegov pepeo bude prenesen i pokopan u Sarajevu. To je moja majka i učinila - danas oboje počivaju na Barama...

Nažalost, sve manje je onih koji se sjećaju i znaju da je Rafael - Braco Salom bio je višestruki prvak Sarajeva, Republike, reprezentativac nekadašnje Jugoslavije... Kada je prestao da aktivno igra, nastavio je na svim poljima da propagira stoni tenis i sport uopće. Nakon dugogodišnjeg predsjednikovanja Bosanskim stonoteniskim savezom, postao je njegov doživotni počasni predsjednik.

Zahvaljujući njegovom doprinosu i kao igraču i kao dugogodišnjem, neumornom sportskom radu, Sarajevo je zauzimalo značajno mjesto i bilo primjer drugim velikim gradovima u organizacijskom pogledu, a posebno po brojnim talentovanim igračima i igračicama...

Posljednji rat u BiH zatekao me „na radnom zadatku“ izvan mog Sarajeva u koje se i nakon 25 godina života u Americi uvijek vraćam. Kada sam razgovarao sa teško bolesnim Rizom Selmanagićem - bit će to, nažalost, naš posljednji susret - moj nekadašnji direktor pa potom i dugogodišnji prijatelj, mi je rekao: „Moj Batane, ti si otišao iz Sarajeva (Bosne), ali Sarajevo (Bosna) neće nikada otići iz tebe.“

Danas dok u svom čikaškom stanu prevrćem po „koferu uspomena“, vjerujem da će jednog dana neko čitati i ovu malu priču o mom ocu, na koga sam bio i ostao ponosan. Uvijek se malo uspravim kad neko kaže: Isti si Braco!

Izrael, po četvrti put, pobjednik Evrovizije

Nakon sabiranja glasova publike i žirija iz 43 zemlje, pobijedio je Izrael

Na 63. međunarodnom muzičkom takmičenju za „Pjesmu Evrovizije“, pobijedila je izraelska predstavica Neta Barzilaj, sa pjesmom Toy, u prevodu Igračka.

Ovaj muzički spektakl i jedno od, po popularnosti i gledanosti u Evropi i svjetu, prestižnih takmičenja, ove godine održano je u Lisabonu, u Portugalu. U finalnom dijelu takmičenja za pobjedu se borilo 26 zemalja, a među njima i pjesma iz Izraela.

Simpatična dvadesetpetogodišnja predstavica Izraela pjevala je pjesmu koju su napisali Stav Berger i Doron Medalie, autori pjesama „Golden Boy“ i „Made of Stars“ kojima se Izrael predstavio i na Evrosongu 2015. i 2016. godine.

Ova nesvakidašnja pjesma sa vješto iskombinovanim pop refrenom i uzvicima nalik kokodakanju, kao i Netin stil izvođenja uz izražajnu mimiku i neobičan stajling, ipak je svojom energijom, bogatim i kvalitetnim glasom, modernom muzikom, pa i porukom kritike neprihvatanja različitosti, uspjela da dobije najveći broj glasova. Već u prvom krugu poslije glasanja stručnih žirija iz 43 zemlje učesnice, Izrael je zauzimao treće mjesto, da bi u drugom krugu kada su se dodali i glasovi slušalaca i gledalaca iz cijelog svijeta, izraelska pjesma Toy osvojila ubjedljivo najveći broj glasova, a time i bodova (529), ostavljajući drugoplasirani Kipar za skoro sto bodova (436), a trećeplasiranu pjesmu iz Austrije za bezmalo dvije stotine (342).

Da će ova neobična i originalna pjesma biti favorit, bilo je jasno već od početka priprema za ovogodišnju „Pjesmu Evrovizije“, jer je nakon prvih dana njenog puštanja na Jutjubu u mjesecu martu, ona imala 2,6 miliona pregleda, da bi pred samo takmičenje taj broj premašio nevjerovatnih 26 miliona, dok su predstavnici ostalih zemalja prelazili tek jedan milion slušanja po svakoj pjesmi.

Zato i ne iznenađuje da na jednom od službenih blogova posvećenih ovoj muzičkoj manifestaciji piše kako je ova pjesma autentična i drugačija i da ima sve elemente za pobjedu na takmičenju ovoga tipa. A sama pjevačica je zanimljivo dodala da je ovom pjesmom simbolično iskazala svoje zadovoljstvo sobom, uprkos tome što ne smatra da je lijepa i seksi!

Ovo je Izraelu četvrta pobjeda na „Pjesmi Evrovizije“ od kada je počeo učestvovati 1973. godine, i do sada je te pobjede ostvario 1978., 1979. i 1998. godine. Malu kontraverzu na kraju takmičenja izazvala je, ali čini se više kod zlonamjernika, izjava ovogodišnje pobjednice prilikom uručjenja nagrade kada je uz ostalo, u oduševljenju zbog pobjede, rekla „da voli svoju zemlju (Izrael) i da se sljedeći put vidimo u Jerusalemu“. Za neke je, upravo ta njena posljednja izjava problematična (!!!), uz „zaborav tih istih“ da će se sljedeća „Pjesma Evrovizije“ zaista i održati u Jerusalemu iduće godine, kao što su se i do sada već održala dva takmičenja Evrovizije u Izraelu, i to baš u Jerusalemu.

Recimo još i da su u finalnoj večeri sa prostora ex Jugoslavije učestvovali predstavnici Srbije (koji su osvojili 19. mjesto) i Slovenije (zauzeli 22. mjesto)

Za J.G. piše: **ARON ALBAHARI**

NOVI NASLOVI U NAŠOJ BIBLIOTECI

1. **POKLON JASNE ĐURĐEVIĆ: HERTA KUNA - SREDNJOVJEKOVNA BOSANSKA KNJIŽEVNOST FORUM BOSNÆ 45/08**
2. **PHILIPPA BERNARD: A BEACON OF LIGHT (THE HISTORY OF THE WEST LONDON SYNAGOGUE)**
3. **MIRJANA BELIĆ-KOROČKIN-DAVIDOVIĆ I RADIVOJE DAVIDOVIĆ: MAJMONIDES – SJEĆANJE NA NJEGA TRAJAĆE ZAUVEK / Čigoja štampa, Beograd, 2018.**
4. **MIRJANA TOMOVIĆ: ANATOMIJA BEZNAĐA / KNS, Fojnica, 2018.**
5. **MIRJANA TOMOVIĆ: NA RUBU PONORA / KNS, Fojnica, 2017.**
6. **MIRJANA TOMOVIĆ: PRED ZIDOM ČUTANJA / KNS, Fojnica, 2016.**
7. **MILISAV TOMOVIĆ: IZGUBLJENI SMISAO DEMOKRATIJE – Prvi dio / KNS, Fojnica, 2016.**
8. **MILISAV TOMOVIĆ: IZGUBLJENI SMISAO DEMOKRATIJE – Drugi dio / KNS, Fojnica, 2017.**
9. **MILISAV TOMOVIĆ: ZEMLJA ČUDNIH LJUDI / KNS, Fojnica, 2018.**
10. **PREDRAG FINCI: UKRATKO / Faktum, Beograd, 2018.**

TOP LISTA DUŽNIKA

I u ovom broju, kao i u narednim uostalom, nastavljamo sa objavljivanjem naše TOP LISTE DUŽNIKA uz napomenu da su **ABASPAHIĆ AMAR i ARSLANAGIĆ MEDIHA za razliku od ostalih "prozvanih" od kojih su neki, na žalost, iz naše kuće pa vjerovatno misle da su nedodirljivi te da se na njih ne odnose odredbe PRAVILNIKA O RADU BIBLIOTEKE JEVREJSKE OPŠTINE U SARAJEVU.**

1. **BEZDROB ELMA: SPOMENICA 400 GODINA OD DOLSKA JEVREJA U BiH**
2. **BLAGOJEVIĆ SANDRA: MOŽE I BEZ KAVIJARA - prvi dio, MOŽE I BEZ KAVIJARA - drugi dio**
3. **BLAŽEVIĆ DUŠKO: UMJETNOST UNIŠTENOG**
4. **BUŠIĆ DUNJA: ISTORIJA JEVREJA OD DAVNINA DO KRAJA 19. VIJEKA**
5. **DANON LJERKA: KRATAK PREGLED ISTORIJE UMJETNOSTI**
6. **DANON ZORKA: KRATKA ISTOVIJA JEVREJSKOG NARODA, AL-KAIDA U BOSNI I HERCEGOVIN**
7. **DELIĆ KEMAL : BALADA O BOHORETI**
8. **DRAŠKOVIĆ MOMČILO: PREŽIVJELI IZ GULAGA**
9. **DAVORIN DRUKER: KĆI SNIJEGA, WORD FOR WINDOWS**
10. **ĐIDIĆ RAHELA: SPOMENICA 400 GODINA OD DOLSKA JEVREJA U BiH, DIE SEPHARDIM IN BOSNIEN, IZMEĐU TRADICIJE I MODE**

IN MEMORIAM

BUKI, GARO - JOŽI, SIN DAVIDA, MONTILJO

„Đenana, šta ima Đenana?
A ti Crna, kako je tata?
Sakibe...“

Tako nas je „krstio“ Buki i ja se ne mogu sjetiti da li me je ikad oslovio mojim imenom. Ne znam ni da li ga je znao. Ali nije mi smetalo. Valjda nikome i nije smetalo što je svakog dana oko 11 sati postajao neko drugi: Jozefina, Sulejman, Anđelina.. „Vidi, vidi sad ovo“ govori mi saginjući se prema mom obrazu da me poljubi. „Uuuh, Anđelina, leđa... uhh, ne bih ja ovo smio...“ godine... Eto, ide dijete sad oprati rukice“, i odlazi da opere ruke i sjedne za svoj sto. Onaj prvi „sdesna“ od ulaza u restoran, na svoju stolicu – onu sa višim naslonom koju mu neki od mangupa uvijek zamijeni onom sa nižim naslonom. Vesele se oni svojoj „diverziji“ svaki put kada Garo brzim pogledom locira svoju stolicu i ustremi se na nju bez oklijevanja, ali uvijek mrmljajući sebi u bradu neku pokudu, Sulejmanu, Sakibu ili nekom novom imenu iz nepresušne galerije Garinih likova.

Buki više ne dolazi u Opštinu. Ne dolazi ni Garo. Nema ni Đenane, ni Crne ni Sakiba, nema ni poljupca uz obavezno bolno uh... Ni dijete više ne pere rukice. Otišli su. Otišli zajedno - zauvijek.

Za „njegovim“ stolom u restoranu i na „njegovoj“ stolici sjede neki drugi ljudi i svejedno im je kakav im je naslon. A ja više nisam ni Đenana, ni Anđelina – i nedostaje mi to. Nedostaje mi Buki, Garo, Joži sin Davida, Montljo. **E.S.**

Napustio nas je član naše, danas malobrojne zajednice, naš Joži Buki Montiljo, za mnoge i Garo, koji je

rođen prije 69 godina u Sarajevu, bolje reći na Bašćaršiji, što je i on sam vrlo često isticao kao značajan podatak.

Kao mnogi naši vršnjaci, proživio je svoje mladalaštvo uz radost, iskreno druženje među jevrejskom, ali i drugom, sarajevskom rajom, ljetovali smo zajedno, prve djevojke smo zajedno ili uz međusobni rivalitet osvajali,

ponekad bismo popili i po koju čašu vina, neko više, neko manje, ali sve u svemu uz Bukija nam je bilo lijepo i zabavno.

Stvorio je porodicu, imao lijep i skladan život, trošio vrijeme ponekad boemski, ali ne zaboravljajući porodicu, dok nije počeo nesretni rat, koji je porodicu Montiljo definitivno razdvojio, supruga i djeca otišli u Njemačku, a Buki nije htio ili

nije mogao, ali ostao je u Sarajevu, da tu provede rat i dočeka period mira sam, bez svojih najbližih, koji se nikada nisu vratili.

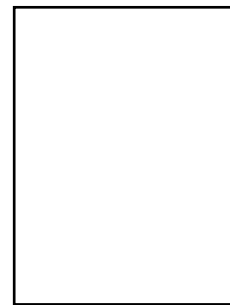
Pamtimo ga u dobru, sjećajmo se njegovih nestašluka, malih šala i nadimaka kojima je čašćavao svakog od nas pojedinačno, jer uz takva sjećanja živjet će u nama duh Bukija, našeg Gare.

ZIHRONO LIVRAHA! **B.K.**

IME I PREZIME	TEKST ZA JEVREJSKI GLAS	IZNOS
SOCIJALNA KOMISIJA		
DARIJA STOJNIĆ	Sjećanje na Milana i Nadu Uzelac	100 KM
NADŽA i JAKOB FINCI	Za rad Socijalne komisije	50 KM
NN	Za rad Socijalne komisije	115 KM
UNGAR DRAGAN i VERA	Za rad Socijalne komisije	50 KM
MATOVAC NEVENKA	Za rad Socijalne komisije	50 KM
UNGAR ZORAN	Za rad Socijalne komisije	50 KM
DRAGAN STIKIĆ	Za restoran – soc.slučajevi	200 KM
NELA LEVI I SINOVI SA PORODICAMA BERTO, VERA, ROBERT, NENSI, PRAUNUKA NAOMI, LEO, ŽELIMIRKA, NATAN I KASANDRA	Prošlo je 22 godine od smrti našeg dragog supruga, oca, djeda i pradjeda. Čuvamo dragu uspomenu na njega – Levi Haima	300 KM
BLANA KAMHI RIFKA RAUS ALBAHARI	Sjećanje na drage roditelje	100 KM
VJERSKA KOMISIJA CADIK DANON		
JAKICA LEVI	Prilog za izradu molitvenika	50 KM
JEVREJSKAOPŠTINA		
ELIAS ZENKIĆ	Sjećanje na majku, gospodju Kahri	200 USA\$
STEVEN LEBOWITZ	Prilog za rad Jevrejske opštine	200 USA\$
J.D. GOLDEN	Prilog za rad Jevrejske opštine	50 KM
DELIĆ FUAD	Prilog za rad Jevrejske opštine	50 KM
KOŽEMJAKIN BORIS i SANJIN	Sjećanje uz 8.godišnjicu smrti majke Gerde i 27.godišnjicu smrti oca Aleksandra - Ace	100 KM
NADA I RAŠO KAMHI	Sjećanje na roditelje Davida i Cinu i brata Morena	100 KM
Porodica Kulić	Povodom smrti roditelja Flore i Ferida Kulića	50 KM
JAKICA LEVI	Prilog za rad Jevrejske opštine	50 KM
LEJLA SOMUN KRUPALIJA	Za rad Jevrejske opštine	150 KM
JEVREJSKO GROBLJE		
RUBEN FUKS	Prilog za Jevrejsko groblje	100 KM
JEVREJSKI GLAS		
O.Isaija Dan	Za glasilo Jevrejske zajednice	50 KM
Dejan Spajić	Za glasilo Jevrejske zajednice	50 KM
Inge i Mirko Ovadija	Za glasilo Jevrejske zajednice	50 KM
OMLADINA		
Nadža i Jakob Finci	Za rad omladine	50 KM
Porodica Kulić	Povodom godišnjice smrti Kulić Mirne	30 KM

Exp.

Jevrejska zajednica
Bosne i Hercegovine
71000 Sarajevo
Hamdije Kreševljakovića 59

MEMORIJALNI CENTAR ZA
ŽRTVE HOLOKAUSTA JAD
VAŠEM IZRAŽAVA ŽALJENJE
POVODOM GUBITKA
FRANCUSKOG FILMSKOG
STVARAOCA **KLODA
LANCMANA**

Lancman je rođen u Parizu, Francuska 1925. godine, u porodici jevrejskih imigranata iz Istočne Evrope. Porodica se skrivala tokom Drugog svetskog rata. On se potom pridružio francuskom Pokretu otpora u ranoj mladosti, u 17. godini života.

Klod Lancman je najpoznatiji po svom ne-fkcionom filmu naslovljenom Shoah, koji je još od svog objavljivanja 1985. godine, postao jedan od najistaknutijih filmova na temu sećanja na Holokaust.

**IZRAELSKA NOVINSKA
AGENCIJA**